

Prețului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisu cu post'a in
lăintrulu monarchiei pe 1 anu
întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In străinatate pe 1 anu 10 fl. séu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu VI.

Ori-oe inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la a dou'a și
a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
in modulu celu mai usioru prin
assemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redactiu-
nea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 21.

Sibiu, Mercuri 16/28 Martiu.

1883.

O intimpinare provocata.

Din înaltimea pedestalului, pe care e asediatu arhiepiscopulu și mitropolitulu bisericei greco-or. romane ortodoxe din Ungari'a și Transilvani'a esc. sa domnulu Mironu Romanulu, a emis unu cerculariu cu Nr. 1055 pres. publicatu in diariulu „Telegrafulu romanu“ dela 5/17 Martiu 1883 Nr. 26, in care condamna și muștra aspru comportarea romanilor ardeleni pentru conferentiele tinute cu ocaziunea protestelor poporatiunei romane, față de proiectulu de lege relativu la școlele secundare, ce este in timpulu de față in desbaterea corpuri-loru legiuitoare din Budapeșta, interdicendu clerului bisericei sale, participarea la atari conferentie, și asia numitoru fruntasi bisericesci, sub grea respundere personala.

N'a fostu usu, dara nici lipsa, afara de unu singuru casu inca, candu cu anathemisarea memorialulu conferentiei generale electorale a romanilor din Transilvani'a și Ungari'a, că față de cerculariele archipastoresci, se intervina intimpinari de felulu acesta, și daca astadi ne vedemu siliti a opune acésta intimpinare, este marturisindu adevéru, amara consternatiune, ce a produsu in sentimentele noastre acestu cerculariu prea pripitu și nesocotitu.

Noi, cari suntemu membrii ai santei biserici, archipastorite de escel. sa. de si nu fruntasi, dara carora ne zace la ânima, in florirea și bunastarea s. biserici, cu deosebire, pentru-că in cerculariulu prememoratu se accentuédia cu gravitate impregiurarea conferentiei noastre tinute in biserica gr.-or. romana din Dev'a, moralmente invinuiti cu impetuositate, aflamu de trebuintia nedispensabila, a submitte publiculu romanu și escel. sale câteva reflectari adevérate și indreptatite.

In generalu reflectamu, că este incorectitate a invinui adunarile conferentieloru romane, că aru fi fostu tumultuóse, și acésta invinuire ce se pune de către escel. sa n'are absolutu nici-o basa in carea s'ar potea sustiné, pentru-că escel. sa n'a participatu nici la un'a, că se se convinga despre acésta din propria intuitiune; tóte diarielle noastre periodice-politice, nu arata nicairi o tumultuositate, din contra este constatatu, că ordine exemplara, moderatiune rara și serioșitate senina, a fostu caracteristic'a principala a toturoru conferentieloru, și in fine chiaru și diarielle neromane din patria, adversare principiului conferentieloru noastre, nu numai că nu atesta apostrofarea escel. sale, ci din contra afirma, că ordine exemplara s'a observatu in tóte conferentiele, — cum deci singuru capulu bisericei noastre se ne invinuésca despre unu neadeveru atatu de patentu, se ne dica, că amu facutu adunari tumultuóse? — că-ci nu cutediamu se presupunemu că inaltulu prelatu n'ar fi cumpenitu insemnatatea cuventulu „tumultuosu.“

Adêncu sfasiatoriu petrunde apostrofarea, că conferentiele cestiunate aru fi imbracatu astfelu de caracteru politicu, că acela póte fi stricatiosu intereseloru vitali ale poporulu romanu, și cu deosebire pentru-că conducatori (conferentieloru?) s'au pusu pe teorii, ce eschidu simtiulu numitu patriotismu, și eschidu respectulu către bazele actuali ale dreptulu publicu! Nu potemu inecá exprimarea mirarei noastre, de unde mitropolitulu vine la aceste eronate conclusiuni, sau dóra apararea intereseloru noastre nationale romanesci, in patria carea este si a noastră este conceptu de antipatriotismu? sau dóra cererea noastră, că pe cale legale se se schimbe sistemulu de față de guvernare in modu creditu de noi mai dreptu, mai echitabilu și mai conciliant, este lipsa de respectu către bazele dreptulu publicu alu patriei? Ni se pare că escel. sa prea s'a pusupe povernisiulu lunecosu, singuru singurelu din intrég'a natiune romanésca din acésta patria, dara totuodata s'a pusu și in contradicere flagranta cu

acestu enunțiatu alu seu, chiaru prin faptulu seu celu mai recentu, cu subscernerea unei petitiuni a sale la dieta, in tocma in materi'a conferentieloru romanesci, de acordu cu noi in cererea respingerei acelu fatalu proiectu de lege. Nu e de ajunsu că adversarii nostrii magiari ne inculpa, că nu suntemu bunii patrioti, acum vine insusi mitropolitulu din Sibiu, se dubitedie de simtiulu nostru patrioticu. Ací este imposibilu a nu esclamá: Et tu mi fili! In sinceritatea simtiementeloru noastre bune relativu la bunastarea, in florirea și multiamirea generala a patriei, contestamu susu și tare ori-si cui primulu locu de iubire și alipire către patria, mai doioșă, mai frageda și mai perseveranta, decâtu cum o avem noi, și acésta cutediamu a-o contestá, față chiaru și cu mitropolitulu, care ne dá lectiuni necerute și neindreptatite. Unde intentiunile noastre curate de ori ce siovinismu, se dovedescu pe față, limpede, și standu între barierele legei, acolo cu dreptulu, drepturile noastre nationale bisericesci nu potu fi periclitate, mai curendu se potu periclitá prin siovari lingusitóre, că si cari cerculariulu archipastorescu, ne dau trist'a esperientia de a le contemplá.

Respingemu cu indignatiune acea impetuóșă infruntare nedrepta, că inteligenti'a romana, cu ocaziunea conferentieloru cestiunate a datu poporulu impulsu in modu ostentativu in directiune, care trece marginele loialitatiei! Care impulsu și directiune va fi fostu aceea, archipastoriulu nu ni-o spune, asia este grea ratacire a aruncá că din seninu o asemenea invinuire asupra inteligentiei romanesci; dara cine 'lu indreptatiesce pe mitropolitulu spre abandonarea fapteloru inteligentiei romane? Adevératu! erá odata unu timpulu mai fericitu, candu mitropolitii romani erau capii natiunei și ai inteligentiei ei, astadi — se ne vedemu de presentu și de viitoriulu nostru. Apoi care loialitate o intielege anume mitropolitulu? Aceea, către proiectulu de lege in cestiune, pe care si densulu chiaru ilu afla de necorespondentioru? Că-ci mitropolitulu scie, și trebue se scie mai bine că ori-cine, că mai loialu poporu către dinasti'a domnitóre și patria in acésta tíera, n'a fostu altulu, cu tóte vicisitudinile timpuriloru, și cu tóte nedreptatirile ce pururea i s'au impusu și i se mai impun și adi, decâtu romanulu! Si cu tóte acestea suntemu illoiali. Da, suntemu illoiali către nedreptatirile ce le incercamu, suntemu illoiali către tendentiele de magiarisare fanatica ce se intenta asupra poporulu nostru; cu tóte că chiaru și unii archierei de ai nostrii sunt membrii cu diplome de onóre la asemeni societati, și dau din obolulu nostru taxe banesci, că fanaticii se póta magiarisá poporulu pe care 'lu pastorescu sufletesce,*) — acestea sunt loialitati?! Abia credemu deci, că acésta apostrofare archipastoresca, se fi aprofundatu dupa meritu, conceptulu loialitatiei, ci l'a aruncatu că o invinuire órba in față a inteligentiei romane, carea trebue se i-o respinga cu dorere și cu indignatiune!

Si noi ne-amu consternatu in sufletu și ânima, vedendu nedreptele muștrari și invinuri, de care ne face parte mitropolitulu, și inca atunci, candu purcederea sa afara de limitele competentiei pronuntia quasi o anatema in contra inteligentiei romane; deci muștrările si imputarile ce ni le face, le declinamu dela noi și le declaramu de neconsiderate. De unde vine escel. sa la nejustificat'a și aspr'a afirmare, că adunarile noastre au fostu tumultuóse și lipsite de totu tactulu? Noi ilu desfidemu pe escel. sa, că si cu diarielle adversare in mana, se ne justifice aceste concepte calificate. Au nu a tinutu contu escel. sa, că numai adevéru se cade se graiésca către poporulu bisericei sale? Ci daca l'a adusu ceva in perplesitate, aceea va fi fostu altuceva, ce vomu vedea mai la vale. De ce esc. sa n'a emis cerculariulu seu anatomicu de locu

*) Patentu.

Coresp.

dupa prim'a adunare, dela Clusiu, pe care inca astadi o califica cu aceeași mesura abundanta de neadeveruri; și cum aceste adunari i pune pedece lucrurilor sale salutare in interesulu nationalu-bisericescu, candu escel. sa a facutu déjà pasii ce 'ia creditu de folositori, inaintea adunariloru tumultuóse, și adunarile n'au facutu alt'a, decâtu au sustinutu petitiunea sa adressata dietei, in modu seriosu, demnu, barbatescu și calmu. Póte că resolutiunile conferentieloru nu sunt stilisate atatu de luci, netedu și in termini diplomatici, că petitiunea escel. sale, ci acésta nu póte fi obiectu de controversa, pentru-că acésta deriva din diferenti'a positiunei și a prudentiei, apoi a distanției sociale, ce este între adunarile romanesci — și escel. sa. Fiindu escel. sa mai aprópe de cercurile inalte gubernamentale, și mai rutinatu in sireti'a diplomatica, éra noi inteligenti'a rustica suntemu mai aprópe, chiaru josu lipiti de pamentulu patriei; și ceea ce spune, face și scrie escel. sa, este de stilu curialu, câte odata ambiguu și classicu, éra ceea ce dicemu și scriemu noi, este simplu, verde romanesc, că bine se potemu fi priceputi.

Mai ne infrunta esc. sa pe noi cei din Dev'a, că amu fi facutu o abnormitate ne mai pomenita, tinendu conferenti'a adunarei in loculu celu mai santu, in biserica, profanandu-o pe acésta prin discussiuni politice, pentru-că cestiunea de sub intrebare nu infașiosiédia nici-unu caracteru bisericescu. Mai flagranta contradicere decâtu acésta afirmare abia s'ar potea aflá dela unu barbatu fia si eclesiasticu. Cum? Cestiunea de față nu infașiosiédia caracteru bisericescu? Au biserica la noi nu este contopita cu școl'a, fiindu școlele noastre confessionali? Au prin proiectulu de lege nu este atacata autonomi'a noastră bisericesca-scolara, garantata prin legi fundamentale de statu? Daca nu ar fi asia, atunci cum mitropolitulu petitionédia dietei contra proiectulu, că in contra unuia, ce alterédia, și scirbesce autonomi'a bisericei și școlei sale? Éta la ce contradicere flagrante se reducu actele cele mai recente ale mitropolitulu, pentru grav'a eróre de carea s'a facutu partasiu! Apoi daca noi in consciinti'a patrioticului și nationalului actu ce amu facutu, ne-amu consultatu in biserica despre interesele ei, spre a cereá salvarea autonomiei sale, cu maturitate, cu demnitate și cu serioșitate, amu profanatu biserica? Altumentrea se nu se profanedie — acelu peccatu de profanare ni'lu va iertá Ddieulu parintiloru nostrii, pentru-că l'amu facutu spre ocrotirea gloriei lui Ddieu, prin cercarea conservarei drepturiloru bisericei sale atacate in autonomi'a sa basata pe lege și dreptu. Apostrofédia mitropolitulu acestu casu că specialu și unicu, se vede că escel. sa si-a ascunsu in memoria, că adunarile asociatiunei transilvane, in mare parte se tinu in ss. biserici, fara se se fi profanatu vreodata, si fara că pana acum se'i fi trecut prin minte a protestá pentru acésta. A uitatu escel. sa, că marea adunare dela Blasiu dela anulu 1848 s'a tinutu in biserica catedrala din Blasiu și biserica nu s'a profanatu. Sau dóra mitropolitulu considera de blasfemie programulu nationalu stabilitu in acea epocala adunare? Apoi escel. sa n'a tinutu contu nici despre aceea, că biserica noastră canonica și constitutională nu este numai a preotimei și a archiereiloru, ci a întregu poporulu drept-credintiosu ortodoxu, pe care in mare maiortitate ilu facu mirenii, că-ci a loru este biserica, ei o constituescu, ei o sustinu!

Mitropolitulu in zelulu seu eronatu, vrea se desparta clerulu bisericei noastre de poporulu credintiosu. Acésta purcedere se ne permita esc. sa nici nu se póte calificá, că-ci spre a o potea calificá ar trebui se versamu tóta amaratiunea sufletulu nostru! Bine se scie că clerulu nostru mai ántaiu este și trebue se fia nationalu, apoi eclesiasticu. Daca escel. sa nu tine la acésta axioma, cu adêncu parere de reu, ar trebui se constatamu,

